Bibliotecile în era digitală
- provocări, mutaţii, perspective -

Conf. univ. dr. ELENA TÎRZIMAN
Biblioteca Naţională a României

Abstract

Libraries in Digital Era - Challenges, Changes, Perspectives -

In contemporary society, the libraries are actively involved in the process of acquisition, collections management, communication, preservation and archiving of the information and documentary resources. In order to fulfill their mission, the libraries must find viable solutions and provide pertinent answers related to the new challenges of the electronic environment, thus integrated to the new information and communication technologies. A series of obviously changes are produced insight library as the major infodocumentary structure, at the level of the processes of librarianship, also services and products offered, finaly at the level of library and information science practitioners, and regarding the users and their information needs. At the present, we are witnessing a real transformation of the libraries from analog to hybrid, and libraries with important digital collections are becoming leading institutions managing information and knowledge who are developing activities in the new context of Information and Communication Technologies.

Keywords: *digital era, libraries, information, communication, electronic environment.*

Tehnologiile Informaţiei şi Comunicării prin noul context informaţional şi de comunicare pe care îl produc şi îl impun relativizează noţiunile de spaţiu şi timp, adună indivizi şi comunităţi într-un spaţiu unitar global, spaţiu în care fiecare dintre noi trebuie să-şi dezvolte strategii de adaptare, informare şi comunicare prin asimilarea de cunoştinţe şi competenţe specifice. Bibliotecile sunt parte componentă a acestui nou context electronic de informare şi comunicare şi îşi dezvoltă strategiile specifice în acord cu acesta.

BDD-A19382 © 2008 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:17 UTC)

Două caracteristici majore descriu astăzi informaţia: explozia sa cantitativă şi implozia timpului de comunicare.[1]

O informaţie poate fi comunicată în timp generaţiilor viitoare şi în spaţiu la distanţe foarte mari, fără a-i fi alterat conţinutul. Explozia informaţională la care asistăm reprezintă de fapt, amplificarea fenomenelor de multiplicare şi memorizare a maselor de informaţii, chiar dacă elementele de noutate informaţională şi ştiinţifică nu sunt nici foarte frecvente, nici corespunzătoare unei asemenea creşteri cantitative. Altfel spus, asistăm la o creştere cantitativă a informaţiei fără a fi obligatoriu şi o creştere calitativă.

Implozia timpului de comunicare a informaţiei - o a doua caracteristică a informaţiei contemporane, ar însemna că distanţa nu mai constituie un obstacol pentru viteza de transmitere. Comunicarea prin Tehnologiile Informaţiei şi Comunicării face posibilă transmiterea aproape instantanee a unui mesaj. Sistemele electronice scurtează timpul necesar de realizare a unei sarcini de cercetare şi de prelucrare a informaţiei. Îi urmează o contracţie rapidă a timpului necesar pentru colectarea informaţiei, prelucrarea şi utilizarea pentru luarea deciziilor. Mai mult decât atât, indivizii grupaţi după anumite criterii în comunităţi profesionale, ştiinţifice sau de orice alt tip, pot comunica şi lucra simultan la proiecte comune indiferent de spaţiul geografic în care s-ar afla.

De asemenea, pornind de la facilităţile şi caracteristicile oferite şi impuse de TIC introducem în existenţa şi activităţile noastre noţiunile de *digital* şi *virtual*. Vorbim astfel de realitate digitală şi/sau virtuală, comunităţi digitale şi/sau virtuale, educaţie digitală şi/sau virtuală, expoziţie digitală şi/sau virtuală, bibliotecă digitală şi/sau virtuală etc. Principiile, conceptele, metodele, modelele, legile din domeniul informării şi comunicării sunt, de asemenea, într-o continuă schimbare. Noi tendinţe şi paradigme schimbă din timp în timp acest ansamblu de reguli şi principii. Potrivit lui Y. Le Coadic,[2] la momentul actual se impun noi paradigme determinate de ciclul de viaţă al documentelor: *paradigma lucrului colectiv (substituie paradigma lucrului individual); paradigma dinamicii informaţionale (substituie paradigma stocului informaţional); paradigma mediului electronic (substituie paradigma mediului hârtie).*

Mediul electronic poate produce mutaţii majore la nivelul societăţii, aşa cum invenţia tiparului a produs mutaţii care au dus la dezvoltarea societăţii în forma cunoscută astăzi (Galaxia Gutemberg).

---

[1] Yves-François Le Coadic, ***La Science de l'Information***. Troisième édition refondue, Paris, Presses Universitaires de France, 2004.

[2] ***Ibidem***.

BDD-A19382 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:17 UTC)

Nu întâmplător se vorbeşte de Societatea Informaţiei. Mediul electronic produce modificări şi transformări profunde ale societăţii pe toate palierele sale.

În aceste condiţii, bibliotecile sunt obligate să răspundă la o serie de **provocări:**

- extinderea comunităţii deservite şi exigenţe din ce în ce mai ridicate din partea utilizatorilor;
- asimilarea informaticii în conţinutul activităţilor biblioteconomice;
- diversificarea tipologiei documentare;
- diversificarea tipologiei produselor şi serviciilor oferite;
- mutarea accentului de la document spre informaţie;
- mutaţii în ciclul de viaţă a unui document (construcţia, prelucrarea, comunicarea, utilizarea, arhivarea);
- mutaţii în conţinutul proceselor biblioteconomice în funcţie de tipologia documentară şi a produselor şi serviciilor solicitate (şi oferite);
- necesitatea depăşirii barierei spaţiu-timp în comunicarea şi utilizarea informaţiei;
- etc....

Mutaţii la nivelul bibliotecii ca structură de informare şi documentare

Când vorbim de o bibliotecă digitală, se subînţeleg o serie de termeni: baze de date, multimedia, resurse informaţionale on-line, noi tehnologii ale informării şi comunicării, regăsirea informaţiei, aplicaţii multimedia, bibliotecă electronică, reţele de calculatoare, Internet, Intranet, World Wide Web (www), WAIS (Wide Area Information Services) etc. Analizând aceşti termeni, observăm că toţi au legătură cu procesele de construcţie, prelucrare, comunicare şi utilizare a informaţiei. Biblioteca digitală ar trebui să fie, într-o accepţiune simplă, „meta-termenul" care-i reuneşte. Intuitiv, înţelegem prin bibliotecă digitală conceptul organizatoric care reuneşte resurse informaţionale în formă electronică, structurate în baze de date, produse şi aplicaţii multimedia, accesibile prin intermediul unor tehnologii de informare şi comunicare.

În literatura de specialitate întâlnim mai multe definiţii pentru „bibliotecă digitală," în funcţie de sensul pe care îl dau autorii acestor construcţii informaţionale.

În plus, distincţia dintre *bibliotecă digitală* şi *bibliotecă virtuală* nu este foarte clară. Biblioteca virtuală ar fi doar un concept organizaţional sau o bibliotecă digitală fără precise delimitări spaţio-temporale. Spaţiul Internet ar putea reprezenta astfel o „bibliotecă virtuală."

BDD-A19382 © 2008 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:17 UTC)

C. L. Borgman, analizând mai multe definiţii pentru „biblioteca digitală," consideră că definiţiile au în vedere în principal două sensuri:[3]

- un conţinut structurat în funcţie de nevoile utilizatorilor şi pus la dispoziţia acestora;
- în comunitatea profesioniştilor din domeniul biblioteconomic, „biblioteca digitală" este privită ca o *structură instituţională care furnizează o serie de produse şi servicii în spaţiul digital.*

Majoritatea proiectelor de realizare de biblioteci digitale are în vedere primul sens al conceptului.

Pornind de la biblioteca tradiţională şi până la biblioteca virtuală, întâlnim biblioteca hibrid, biblioteca electronică, biblioteca digitală. Toate aceste noţiuni au în vedere procesele de organizare şi utilizare a unui conţinut informaţional (existent sau nu într-o structură instituţională) şi se întrepătrund şi condiţionează reciproc. Până la un anumit punct, putem vorbi de un conţinut semantic asemănător.

Evoluţia termenului de „bibliotecă" poate fi reprezentată linear astfel:

Bibliotecă tradiţională → bibliotecă hibrid → bibliotecă electronică → bibliotecă digitală → bibliotecă virtuală.

În cazul *bibliotecii tradiţionale*, accentul cade pe forma tipărită (peste 85%). Vorbim de achiziţia de documente, prelucrarea documentelor, comunicarea documentelor, prezervarea şi conservarea acestora. Utilizatorul vine la bibliotecă pentru a căuta un document, singur sau îndrumat de personalul de specialitate, urmând să-şi găsească resursele informaţionale necesare. Biblioteca tradiţională îi spune *unde* se găseşte informaţia pe care o caută, în ce document, fără a-i da direct informaţia.

Biblioteca hibrid este biblioteca în care îşi fac simţită prezenţa calculatoarele. Conceptul de bibliotecă hibrid a apărut în literatura anglo-saxonă şi desemnează acea structură în care coexistă documentele tradiţionale tipărite, documente audio-vizuale, documente multimedia precum şi posibilitatea de accesare a resurselor informaţionale prin reţele şi în principal prin Internet. De asemenea, instrumentele de regăsire a resurselor documentare puse la dispoziţia utilizatorilor sunt în format electronic.

Biblioteca electronică este o bibliotecă care are documente text, audio-vizuale, multimedia, *transferate* pe suport electronic, organizate în colecţii şi impunând condiţii specifice de consultare. Biblioteca electronică

[3] C. L. Borgman, ***What are digital libraries? Competing vision***, în ***Information Processing and Management***, 35 (3), 1999, p. 227-243.

BDD-A19382 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:17 UTC)

propune utilizatorilor accesul on-line la catalogul informatizat, precum şi la alte documente secundare de informare (ex: bibliografii, incluzând sau nu rezumate, referate) şi poate oferi, de asemenea, resurse informaţionale electronice existente sau nu în bibliotecă. Mai multe biblioteci electronice legate într-o reţea îşi pot partaja astfel resursele informaţionale.

Prin posibilitatea de a oferi resurse electronice care nu se află în colecţiile proprii, biblioteca electronică constituie germenele *bibliotecii digitale.*

Instituţiile, cercetătorii implicaţi în realizarea unor proiecte de „bibliotecă digitală" au încercat să definească conceptul, explicând şi motivând produsul finit pe care doreau să-l realizeze.

„Association of Research Librairies" a identificat următoarele elemente în definiţiile privind „biblioteca digitală":[4]

- biblioteca digitală nu este o entitate singulară;
- biblioteca digitală necesită o tehnologie compatibilă cu resursele celorlalte biblioteci, o tehnologie care să asigure accesul la resurse informaţionale externe;
- legăturile dintre mai multe biblioteci electronice şi serviciile de informare sunt transparente pentru utilizatorii finali;
- scopul este asigurarea accesului universal la bibliotecile digitale şi la serviciile de informare;
- colecţiile bibliotecilor virtuale nu sunt limitate la documente text, hypertext sau hypermedia, ci se extind la documente digitale, care nu pot fi reprezentate sau distribuite în format tipărit.

Biblioteca digitală se sprijină pe trei piloni importanţi: biblioteca electronică, tehnologiile de informare şi comunicare, utilizatorul.

Resursele informaţionale ale unei biblioteci electronice integrată într-o bibliotecă digitală sunt, după cum am văzut, din cele mai diverse: ansamblul resurselor digitalizate ale unei biblioteci (documente primare, dar şi documente secundare în special cataloagele electronice), precum şi link-uri către alte resurse electronice aflate într-o oarecare conexiune logică sau organizaţională.

Resursele informaţionale ale unei biblioteci digitale ar putea fi: cataloagele informatizate care reflectă colectivele proprii; cataloagele informatizate ale altor biblioteci; colecţii; full-text digitalizate; resurse şi instrumentele de documentare la distanţă, indiferent de tipul de format şi de organizare, abonamente la publicaţii electronice şi la baze de date, acces la CD-ROM-uri în reţea; resurse informaţionale integrate într-un sistem partajat etc.

[4] Association of Research Libraries (1995). Definition and Purpose of a Digital Library. http://www.ifla.org/documents/libraries/net/art-dlib.txt

BDD-A19382 © 2008 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:17 UTC)

Tehnologiile de informare şi comunicare demonstrează că biblioteca digitală are ca parte integrantă infrastructura tehnologică care condiţionează procesele de construcţie, prelucrare, comunicare şi utilizare a informaţiei. Conectarea obligatorie la reţele şi disponibilizarea resurselor informative prin intermediul acestora determină ca bibliotecile digitale să nu fie percepute ca entităţi singulare.

În acest nou context informaţional, utilizatorul este cel care „evaluează" biblioteca digitală. Transparenţa serviciilor de informare, interfeţe familiare, instrumente şi programe de informare şi comunicare folosite direct de utilizatori arată în ce măsură o asemenea structură şi-a atins sau nu scopul.

Integrând resursele informaţionale, tehnologiile de informare şi comunicare, utilizatorul, într-un concept organizaţional putem spune, asemeni lui Paul Duguid, că „biblioteca digitală" reprezintă contextul care include într-o strânsă dependenţă colecţiile electronice şi instrumentele de management al informaţiei[5]: „*concept de bibliotecă digitală nu este echivalent cu cel de colecţie digitală şi instrumente de management al informaţiei adecvate*; *reprezintă contextul care reuneşte colecţiile, serviciile, utilizatorii în scopul asigurării întregului ciclu de viaţă al informaţiei: crearea, disiminarea, utilizarea, prezervarea, procesul de informare propriu-zisă, cunoaşterea*."

Biblioteca digitală asimilează şi dezvoltă o serie de principii din domeniul Biblioteconomiei şi Ştiinţelor Informării:

- documentele electronice constituie o colecţie organizată;
- documentele care constituie colecţia sunt create, achiziţionate, colectate, semnalate în acord cu principiile de dezvoltare a colecţiilor;
- documentele electronice sunt disponibilizate într-o manieră coerentă direct sau prin produse şi servicii specializate, astfel încât să permită utilizatorului folosirea lor asemeni materialelor de bibliotecă obişnuite;
- structura biblioteconomică în ansamblu este abordată potrivit principiului dezvoltării dinamice, adică se are în vedere o evoluţie în timp a bibliotecii bazată pe stabilitatea resurselor, actualizarea lor, eliminarea documentelor vechi, inaccesibile sau inadecvate, actualizarea şi diversificarea instrumentelor de acces şi utilizare a resurselor informaţionale.

Biblioteca digitală este în egală măsură un concept organizaţional, dar şi o structură stabilă.

---

[5] Paul Duguid, ***Report of the Santa Fe Planning Waskshop on Distributed Knowhedge Work Guvirouments***.
http://www.şi.umich.edu/santaFe/

BDD-A19382 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:17 UTC)

Biblioteca virtuală are accepţiuni foarte diverse, toate pornind de la sensurile de virtual, de realitate virtuală. Realitatea virtuală este considerată în acest caz cea definită de contextul electronic. Nu s-a impus în literatura de specialitate o definiţie ştiinţifică a conceptului de biblioteca virtuală, sensurile vehiculate fiind cele contextuale, colocviale sau impuse ca o sintagmă şablon.

Biblioteca virtuală rămâne doar un concept organizaţional care integrează într-un context unitar resurse electronice, tehnologice de informare şi comunicare, utilizatorii fără o precisă delimitare spaţio-temporală. Altfel spus, biblioteca virtuală este o bibliotecă digitală fără delimitări spaţio-temporale şi am mai adăuga că şi fără respectarea riguroasă a principiilor de construcţie, structurare, prelucrare, comunicare, utilizare, prezervare a resurselor informaţionale exclusiv electronice.

În domeniul ştiinţific al Ştiinţelor Informării şi Comunicării, termenii de bibliotecă digitală şi bibliotecă virtuală sunt consideraţi sinonime parţiale şi, de fapt, când se vorbeşte de bibliotecă virtuală, se are în vedere sensul mult mai concret şi mai explicit al bibliotecii digitale.

Mutaţiile la nivelul proceselor biblioteconomice, produselor şi serviciilor oferite

Mediul electronic influenţează realizarea proceselor biblioteconomice atât din perspectiva ameliorării calităţii realizării lor, cât şi din perspectiva modificării conţinutului acestora. Luând în considerare procesele tradiţionale de bibliotecă, observăm o serie de mutaţii la nivelul documentelor electronice disponibile în reţele:

Selecţia

Identificarea titlurilor selectate de utilizatorii unei biblioteci este într-o anumită măsură o sarcină mult mai uşoară în mediul electronic. Mari edituri,[6] asociaţii profesionale, institute de cercetare, universităţi semnalează, sub formă de liste sau repertorii, producţia lor editorială, precum şi jurnale electronice, considerate cele mai importante în lumea ştiinţifică sau profesională.

Toate criteriile de selecţie utilizate în selecţia tradiţională sunt aplicabile şi în cazul documentelor electronice: relevanţa faţă de nevoile utilizatorilor, profilul bibliotecii, continuitatea colecţiilor, statutul şi prestigiul editorilor, preţul şi, în plus, caracteristicile mediului electronic.

[6] Judith Edwards, ***Electronic Journals. Problem or panacea?*** http://www.ariadne.ac.uk/issue10/journals/

BDD-A19382 © 2008 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:17 UTC)

Evidenţa

Evidenţa publicaţiilor seriale tipărite nu este o operaţie complicată pentru biblioteci, în special dacă există un sistem integrat de bibliotecă şi nu sunt modificări considerabile pentru documentele electronice.

Pentru serialele electronice însă, problema nu mai rămâne la fel de simplă. Sunt seriale care publică „preprinturi," adică materiale, articole care nu au obţinut încă avizul comitetului ştiinţific şi despre care nu se ştie cu siguranţă dacă vor apărea în varianta finală. Mai mult, pot exista pagini Web care în momentul actualizării îşi schimbă conţinutul (chiar dacă nu în totalitate).

În aceste condiţii se pune întrebarea: Care este documentul pe care îl semnalează biblioteca?

Catalogarea

În prezent, foarte puţine biblioteci se ocupă de catalogarea documentelor electronice disponibile în reţele. Metoda cea mai utilizată nu este catalogarea la sursă ci, mai degrabă, preluarea înregistrărilor bibliografice din surse autorizate, precum OCLC.

O altă problemă a catalogării acestor documente este formatul utilizat. Este folosit un format de tip MARC care, prin câmpuri din blocul 8..., permite realizarea unei legături între serialul electronic şi catalogul sau baza de date a bibliotecii.

În absenţa unei interfeţe Web cu cea a catalogului de bibliotecă, se utilizează metoda constituirii de liste, pe pagini Web, cu seriale electronice solicitate de utilizatori.

Disponibilizarea

Achiziţionarea unui document electronic reprezintă de fapt achiziţionarea licenţelor de acces.

Cele mai frecvente sunt licenţele pentru bazele de date pentru serialele electronice.

Este vorba practic de licenţe cumpărate de instituţii (majoritatea biblioteci şi instituţii de cercetare) pentru utilizatorii lor şi, în acest fel, seriale sunt disponibile într-un cadru controlat. Un utilizator obişnuit poate consulta publicaţiile seriale electronice negratuite fie dacă se abonează (abonamentele la publicaţiile prestigioase sunt extrem de scumpe), fie dacă apelează la o bibliotecă care a cumpărat licenţa de acces pentru acestea.

Chiar în cazul în care o bibliotecă sau o instituţie a cumpărat dreptul de acces la un serial electronic, pe plan intern prin proceduri de parolare a calculatoarelor, se poate limita accesul pentru unii utilizatori.

BDD-A19382 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:17 UTC)

Imprimarea unui articol dorit de utilizatori este echivalentul fotocopierii în forma clasică. Problemele legate de imprimare sunt legate de formatul în care se găseşte articolul, de construcţia paginii Web şi de costurile pe care le implică aceasta în operaţie.

Costurile

Dacă o bibliotecă ia decizia de a achiziţiona documente electronice, problemele legate de costuri sunt legate de: costurile achiziţiei propriu-zise, costuri privind pregătirea personalului de bibliotecă pentru a gestiona asemenea documente; costuri legate de instruirea utilizatorilor, costuri pentru tehnologie, alte costuri excepţionale (de exemplu costuri legate de imprimarea articolelor sau prelucrarea lor).

Arhivarea

Problema arhivării documentelor electronice rămâne o problemă nerezolvată. Pot exista variante de arhivare centralizată la distanţă sau pe plan local prin transpunerea pe CD-ROM sau în format hârtie. În prezent, editorii realizează şi arhivarea propriilor seriale electronice (şi în multe cazuri percep un alt preţ pentru serialele arhivate). Există opinii care afirmă că arhivarea acestor documente ar trebui să fie responsabilitatea bibliotecilor naţionale. În acest caz, se pune întrebarea: Cum acţionează legea depozitului legal în cazul publicaţiilor electronice?

O altă problemă este legată de împrumutul într-o bibliotecă.

Dacă o bibliotecă se abonează la versiunea electronică a unui serial, legislaţia copyright-ului şi a licenţelor nu-i permite să facă copii pentru o altă bibliotecă.

Produsele şi serviciile oferite de o bibliotecă prezintă o serie de caracteristici generate de mediul electronic: au la bază, în principal, informaţia, şi nu documentul; se prezintă sub forma resurselor informaţionale integrate; au o dinamică deosebită a conţinutului informaţional; necesită utilizarea de standarde şi norme diverse în etapele care constituie ciclul de viaţă al resurselor informaţionale şi documentare; se disponibilizează prin reţele; se integrează în procese complexe (vezi de exemplu e-learning) etc.

Resursele documentare din biblioteci s-au diversificat considerabil ca tipologie. Alături de resursele tradiţionale, deosebit de utilizate sunt resursele documentare ce traversează reţelele de telecomunicaţie: bazele de date textuale (mult utilizate sunt cele ce includ presa de activitate şi periodicele ştiinţifice); fondurile electronice ale bibliotecilor; fonduri electronice de imagini (fototeci specializate, fonduri muzeale); documente în ediţie electronică, fără echivalent tipărit; literatură gri (fiind în general exceptată de la regulile copyright este facil de pus în reţea); situri Web tematice, negrupate virtual (o informaţie slab structurată permiţând legături hypertextuale, dar din păcate de calitate inegală)

BDD-A19382 © 2008 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:17 UTC)

Mutaţiile la nivelul profesiei de bibliotecar

Bibliotecarul este al treilea intermediar al canalului informaţional.[7]

Ca şi celelalte meserii ale cărţi, şi meseria de bibliotecar a devenit o meserie care se practică în cea mai mare parte a sa prin intermediul calculatorului.

TIC produc mutaţii în conţinutul tuturor proceselor biblioteconomice: achiziţie, evidenţă, prelucrare, comunicarea documentelor, elaborarea de produse informaţionale, activităţile de animaţie culturală. Activităţile repetitive care pot fi supuse unui algoritm sunt preluate de către calculator, bibliotecarului revenindu-i sarcina de a verifica corectitudinea datelor introduse într-un sistem de calcul, de a le supune unei analize critice şi de a realiza produse intelectuale cu valoare adăugată. Sistemele automatizate integrate de bibliotecă au devenit o prezenţă familiară în aproape toate marile biblioteci. De asemenea, datorită Tehnologiilor Informaţiei şi Comunicării, bibliotecile şi-au lărgit aria de manifestare şi sub aspect fizic, şi sub aspectul conţinutului. Sub aspect fizic, putem vorbi oarecum exagerând de bibliotecile fără ziduri, de bibliotecile virtuale întrucât, prin intermediul reţelelor, putem accesa colecţiile bibliotecilor renumite din propriul birou sau propria locuinţă, fără a fi necesară deplasarea la sediul instituţiei. Din punct de vedere a conţinutului, se observă deja că bibliotecile îşi mută accentul de la document spre informaţie. Nu mai este suficientă semnalarea existenţei unui document în colecţiile bibliotecii; se încearcă să se pună la dispoziţia utilizatorului conţinutul informaţional al acelui document.

În aceste condiţii, bibliotecarilor le revine rolul de manageri ai cunoaşterii şi de formatori ajutând utilizatorii să-şi găsească şi să utilizeze eficient resursele informaţionale. Spre deosebire de editor şi librar, bibliotecarul nu este un simplu intermediar al unui document; bibliotecarul, alături de document, furnizează şi o serie de informaţii privind conţinutul informaţional al acelui document, într-o formă cât mai unitară şi mai completă cu putinţă şi, în plus, pune la dispoziţia utilizatorului o serie de instrumente tradiţionale şi informatice necesare accesului la informaţie.

Mutaţii la nivelul utilizatorului

Atunci când bibliotecile analizează comunitatea deservită remarcă o extindere a acesteia, existenţa de surse alternative de informare şi astfel apar forme de concurenţă în deservirea informaţională a comunităţii, mutaţii în comportamentul „clasic" al utilizatorului de bibliotecă,

[7] Canalul informaţional este constituit din: autor, editor, librar, bibliotecar, utilizator.

BDD-A19382 © 2008 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:17 UTC)

„presiune" din partea utilizatorului pentru diversificarea tipologiei produselor şi serviciilor oferite.

În contextul informaţional definit de TIC nu mai putem vorbi de un utilizator, cititor *inocent* care este capabil să acceseze un conţinut informaţional bazându-se pe un minim de cunoştinţe şi pe propria intuiţie. A controla sau a stăpâni informaţia presupune un ansamblu de activităţi de formare care coexistă şi se completează reciproc: formarea preuniversitară, formarea universitară, formarea continuă a adulţilor (diferite modalităţi de formare şi autoformare a utilizatorilor).

Cultura informaţională reprezintă un ansamblu de cunoştinţe teoretice şi competenţe practice care permit identificarea unei nevoi informaţionale urmată de localizarea, evaluarea şi utilizarea informaţiei gândite, într-un demers de rezolvare a unei probleme, de găsire a unui răspuns şi comunicarea informaţiei reţinute şi prelucrate.

Un model clasic de formare a unei culturi informaţionale are în vedere următoarele aspecte:

- cunoaşterea structurilor de informare şi documentare în principal bibliotecile (localizare, organizare, servicii, oferte);
- formarea în cercetarea de bibliotecă (cunoaşterea cataloagelor, bibliotecilor, lucrărilor de referinţă etc.);
- formarea în utilizarea resurselor informaţionale (localizarea şi exploatarea informaţiei indiferent de sursa de informare);

TIC au schimbat instrumentele de lucru, au dus la crearea de noi servicii şi produse, au determinat o nouă abordare a domeniului şi a conţinutului său informaţional. Scopul cercetării rămâne însă acelaşi: *construirea de sens*, pornind de la sursele identificate şi crearea de produse ce exprimă şi comunică eficient acel sens, acea semnificaţie.

Pentru îndeplinirea acestui scop este nevoie ca fiecare individ să fie capabil :

- să determine şi să definească precis nevoia informaţională;
- să localizeze eficient sursele de informare;
- să evalueze critic elementele informative şi sursele de informare;
- să integreze informaţiile selectate în cunoştinţele sale de bază;
- să utilizeze efectiv informaţia pentru realizarea activităţii propuse;
- să înţeleagă problemele economice, sociale şi legale ce însoţesc informaţiile şi să folosească informaţia în mod etic şi legal.

Este necesar să fie cunoscute metodele de producere, prelucrare şi regăsire a informaţiei, la care se adaugă metodele şi tehnicile de bază pentru controlul şi utilizarea informaţiei.

BDD-A19382 © 2008 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:17 UTC)

Concluzii

Este evident că bibliotecile sunt obligate să îşi desfăşoare activitatea într-un nou context informaţional şi de comunicare, ele fiind, de fapt, acele structuri de informare şi documentare care trebuie să capitalizeze, prelucreze, disponibilizeze şi să valorifice în forme specifice resurse informaţionale şi documentare din cele mai diverse. Pentru a-şi îndeplini menirea, bibliotecile trebuie să se preocupe de elaborarea şi punerea în aplicare a noi **modele de organizare a informaţiei;** să stabilească şi să furnizeze **criteriile de regăsire** a informaţiei (criteriile derivate din analiza comunităţii deservite, din misiunea şi obiectivele bibliotecii, din cunoaşterea modalităţilor şi formelor de construcţie şi comunicare a informaţiei); să asigure **selectivitatea** în regăsirea informaţiei (decurge din stabilirea criteriilor, o particularizare a acestora în funcţie de solicitarea expresă a utilizatorului... modele de selectivitate care ţin de situaţii informative contextuale); elaborarea de **produse şi service de informare electronice** accesibile prin Internet; dezvoltarea **cercetării fundamentale şi aplicative** în domeniu Ştiinţelor Informării şi Comunicării.

BDD-A19382 © 2008 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:17 UTC)